

MAURITS VAN NASSAU

1625—1925

In kort woord ter herinnering aan Vader Willems tweeden zoon houdt zich het *liefst* bezig met de vraag, waartoe God de Heere prins Maurits heeft bestemd en gebruikt. Niet de persoon sta op den voorgrond.

Maar we zien vooral *de daden Gods*.

Altijd behoort dit zoo te zijn, niet slechts wijl de mensch in 't niet zinkt bij de daden des Allerhoogsten, maar hier vooral, wijl we geen levensbeschrijving geven in beknopten vorm en we langs dezen weg zwijgen kunnen over dingen, die men omtrent Maurits niet verbergen mag, doch die men *niet* in 't daglicht stelt als we gedenken hoe hij als een arm zondaar, hopende op het volbrachte Middelaarswerk van Christus, gestorven is.

Ieder kent Bogermans getuigenis:

Omtrent den eenigen troost, beide in leven en in sterven, waarvan Maurits in stervensnood getuigde, dat ook hij geen anderen kennen wilde en zich daaraan vasthouden-de, sterven zou. —

't Was wel een van de moeilijkste beproevingen voor Vader Willem, dat hij zijn kinderen jaren lang aan anderen, al wàs 't dan aan „eigen,” al was 't aan den Dillenburg, moest overlaten.

Ook Maurits ging het zoo.

In 1568 geboren, was hij ruim vijf jaren oud, toen zijn vader naar de Nederlanden toog en hij stond reeds diep in zijn „rijpende jeugd,” toen Oranje in Antwerpen op bescheiden wijze weer een hofhouding onderhouden kon en zijn kinderen, onder de hoede van Charlotte van Bourbon, om zich heen vergaderen.

En toen zijn vader werd vermoord, bleef daar wel over zijn stiefmoeder en was daar ver weg op den Dillenburg graaf Jan, die voor Willems kinderen een vaderlijk voogd wilde zijn en waren er de paladijnen van den Zwijger en de jongeren, die hij was begonnen te vormen in zijn school, —

Maar zeg zelf, wàs 't wonder dat, toen „het rijsken een boom werd,” die boom verkeerde knoesten had en dat er ook wilde takken aan waren gegroeid?

't Ging met de „geuniëerde gewesten” achteruit.

Niemand wou ze hebben, dat was 't!

Frankrijk niet en Engeland niet en de een gunde ze den ander niet en Leicester mocht dan zeggen, dat hij niet de kudde, maar de ondankbaren verliet: hij had dan toch wonder raar in de schaapskooi rondgestapt en met zijn ruitlerlaarzen en riddersporen heel wat teeder wolvee doodgetrapt.

En Parma kon net zoo hij wilde.

Die was van alle markten thuis.

Die kon als de zwaargeharnaste krijgsman in 't strijdperk treden en met zijn breed slagzwaard alles neerhouwen wat hem voor den voet kwam, maar hij kon ook als een minstreel op de fluit kwelen, dat wie hem in 't harnas vreesde, hem in zijn zachte kleedij op hand en schouder vloog.

Dreunend kon hij dreigen.

Liefelijk konden zijn beloften zijn.

Met den staatsman bewandelde hij de kronkelpaden der politiek en hield er zijn vasten gang; den soldaat wist hij het korte krijgsbevel te zeggen, dat bezielt en naar de overwinning jagen doet.

Eén ding vermocht hij gelukkig niet.

Koning Filips te bewegen, om eens één keer *niet* eigenwijs te zijn en met gulle hand de noodige fondsen te zenden, om de Republiek toe te brengen den beslissenden slag. —

Dat ware, naar den mensch gesproken, nà 't Leicester-regime in één goed geleiden veldtocht mogelijk geweest, — maar toen Holland verdeeld en machteloos, toen de weg er heen over de rivieren met één forschen stoot kon geopend worden en de grootste veldheer zijner eeuw gereed stond, om in één keer de nieuwbakken Republiek in 't hart te treffen en den genade-stoot te geven;

Toen orakelde de Wijze in 't Escuriaal:

„Holland kan wachten, Frankrijk gaat vóór!”

Tóen was daar het historisch moment!

Waarop de vinger des Almachtigen schreef aan 't firmament, dat gansch Holland het zàg: „Ziet! ik heb heden uwen vijand in uwe hand gegeven!”

Toen Parma toe met het grootste deel des legers naar Frankrijk gezonden werd, eerst tot het ontzet van Parijs, later van Rouaan; toen Filips wat zijn karigheid missen wilde, in Frankrijk verspilte en zijn soldeniers in de Nederlanden, die hij twee jaren soldij had „gepof,” tot wanhoop dreef, dat ze de wapenen tegen hun eigen oversten keerden, —

Toen konden met kleine kracht voor 't patria groote dingen worden gedaan!

Mits de *màn* er was, die leidde . . .

En toen had, met eerbied gezegd, de Heere God den jongen 23-jarigen Maurits van Nassau gereed, om het groote werk in weinige jaren te volbrengen en den open tuin, waar binnen vóór kort de arme Maagd nog vrij weerloos nederzat te omringen met een muur van vestingen en een gordel van forten, waarop voortaan de Spanjaard de tanden stuk bijten zou: „Europa zag verbaasd het rijzend wonder wassen!”

En Prins Maurits was daartoe het middel in Gods machtige hand.

God heeft door Maurits' hand de eenheid en daar-

mee de bestaanskracht der Republiek gered en de „gouden eeuw” van grootsten bloei mogelijk gemaakt.

Als Barneveldt op 't schavot zegt: „Mannen! ik ben geen landverrader!” gelooven wij hem onvoorwaardelijk, maar een *feit* is, waar thans wel alle geschiedschrijvers 't over eens zijn, dat in de Scherpe Resolutie „een burgeroorlog opgesloten lag.” De strijd in eigen boezem dus.

Maurits was politicus noch theoloog.

Maar zoodra de tegenpartij den strijd overbracht op militair gebied bleek hij de geboren strateeg, de onovertroffen tacticus, de geniale veldheer, die met één prik van zijn prinselijken degen 't verzet, als 'n opgeblazen ballon ineenkrimpen deed; de tweedracht brak; 't oppergezag der Staten-Generaal en daarmee 't gezag der Republiek naar buiten handhaafde en de hoop alle hare vijanden ineenstorten deed.

Ook tot *die* uitkomst heeft God prins Maurits van Nassau gebruikt en ook dáárom houden wij zijn nagedachtenis in hooge eere.

P. BR.

